

Az EU-MIDIS áttekintése

Bevezető az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) az egész Európai Unióra kiterjedő felméréséhez a hátrányos megkülönböztetésről

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA)

20 09	EU-MIDIS
	Az Európai Unió felmérése a kisebbségekről és a hátrányos megkülönböztetésről
	Magyar
	 EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

Az EU-MIDIS áttekintése
**Bevezető az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA)
az egész Európai Unióra kiterjedő felméréséhez
a hátrányos megkülönböztetésről**

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA)

Az FRA és az EU-MIDIS bemutatása

Az Európai Unió lakossága nagyon sokszínű és egyre sokszínűbbé válik. Az Unió etnikai és kulturális sokszínűségének alakulásában a honos kisebbségek, mint például a romák és a nemzeti kisebbségek mellett az utóbbi években jelentős szerepet játszottak az Európai Uniótól kívülről érkező bevándorlók is. Ezzel egyidejűleg az Európai Unió belüli lakosságmozgás – a 2004-es és a 2007-es bővítés, valamint az uniós polgárok szabad mozgása elvének következményeként – sok tagállamban még inkább előmozdítja a lakosság dinamikus jellegét és egyre sokszínűbbé válását.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) – Tevékenységek dióhéjban

Kutatás, adatgyűjtés és elemzés:

- Tárnyilagos, megbízható és összehasonlítható információ gyűjtése, elemzése és terjesztése az alapvető jogok alakulásáról az Európai Unióban;
- Módszerek és normák kidolgozása az uniós szintű adatok minőségének és összehasonlíthatóságának javítása érdekében;
- Tudományos kutatás és felmérések készítése és ösztönzése.

Tanácsadás az EU intézményei és tagállamai részére:

- Következtetések és vélemények megfogalmazása és közzététele az EU intézményei és tagállamai számára a közösségi jog végrehajtása során;
- Éves jelentés közzététele az alapvető jogok Európai Unió belüli helyzetéről, valamint az Ügynökség kutatásain és felmérésein alapuló tematikus jelentések közzététele, kiemelve az alapjogokkal kapcsolatos bevált gyakorlat néhány példáját is.

A tudatosság növelése és együttműködés a civil társadalommal:

- Az alapjogokkal kapcsolatos tudatosság növelése;
- A civil társadalommal folytatott párbeszéd előmozdítása;
- Alapjogi platform létrehozása és koordinálása információcsere és ismeretszerzés céljából.

Az EU-MIDIS célja, hogy olyan, bizonyítékokon alapuló információt biztosítson, amely segítséget nyújt a politikai döntéshozóknak és egyéb fő érintetteknek a hátrányos megkülönböztetési és rasszista indíttatású gyakorlatok kezelésében, és tökéletesítheti a hátrányos megkülönböztetés és a rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatait támogató struktúrákat.

Az EU-MIDIS dióhéjban

- **Az EU-MIDIS mozaikszó jelentése: „Az Európai Unió felmérése a kisebbségekről és a hátrányos megkülönböztetésről”**
- **A maga nemében ez az első olyan felmérés, amelynek keretében szisztematikusan készül interjú valamennyi uniós tagállam kisebbségeivel** a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó tapasztalataikról, jogaik ismeretéről és arról, hogy hol tehetnek panaszt, ha rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válnak, valamint a bűnüldözéssel és a határellenőrzéssel kapcsolatos tapasztalataikról.
- **Mivel az EU-MIDIS keretében valamennyi országban ugyanazt a szabványos kérdőívet használják**, a felmérés lehetővé teszi az eredmények összehasonlítását a megkérdezettek különféle csoportjai között.
- **2008-ban a 27 európai uniós tagállamban 23 500 bevándorlót és etnikai kisebbségekhez tartozó személyt kérdeztek meg személyesen.**
- **Tíz tagállamban 5000, a kisebbségekkel azonos területen élő, de a többségi népséghez tartozó személlyel is elkészítették az interjút**, hogy egyes fontosabb kérdések esetében lehetővé váljon az eredmények összehasonlítása.
- **A kérdőív 150 kérdésből és 300 változóból állt** valamennyi olyan lehetséges válasz figyelembevételével, amelyeket a személyek az egyes kérdésekre adhattak. Emellett az eredményeket a válaszadók jellegére, például nemükre és életkorukra vonatkozóan is lehet elemezni; ezeket az adatokat név nélkül, statisztikai célokra jegyezték fel.
- **Minden egyes interjú 20 perc és egy óra közötti időt vett igénybe** az egyes megkérdezettek által tapasztalt hátrányos megkülönböztetés és áldozattá válás fokától függően.

Miért van szükség felmérésre?

Míg a tagállamok népességének összetétele egyre sokszínűbbé válik, az Ügynökség jelentései folyamatosan azt mutatják, hogy sok országban nagyon kevés adat áll rendelkezésre a kisebbségekről. Az adatokra azért van szükség, hogy felmérjék, milyen mértékű a kisebbségek integrációja az európai társadalmakban, és hogy a kisebbségek tagjai milyen arányban válnak hátrányos megkülönböztetés és bűncselekmények – köztük rasszista indíttatású bűncselekmények – áldozataivá. Ez a kép érvényes az etnikai kisebbségekre, a bevándorlóokra, a

nemzeti kisebbségekre és az uniós polgárookra az Európai Unióba történő költözésük és az Unión belüli mozgásuk tekintetében.

Néhány tagállamban és közösségi szinten már indultak kezdeményezések olyan számszerű adatok fennálló hiányának pótlására, amelyek a kisebbségek hátrányos megkülönböztetési és áldozattá válási tapasztalataira vonatkoznak. Ezek az adatok a társadalmi integráció vagy a társadalmi marginalizáció mutatóiként is felhasználhatók. Az Európai Unióban történő adatgyűjtés azonban továbbra is a többségi lakosság tapasztalataira összpontosít, és a felméréssel történő kutatás jelenlegi mintavételi megközelítéseivel – mint például az Eurobarométerrel és az európai szociális felméréssel – csak egy maréknyi kisebbségi válaszadót lehet felmérni. Ennek eredményeképpen a politikai döntéshozók továbbra is túl kevés információval rendelkeznek arról, hogy maguk a kisebbségek milyen tapasztalatként élik meg a mindennapokat az uniós tagállamokban. Az adatok és különösen az összehasonlítható adatok folyamatos hiánya hátráltatja a nemzeti és uniós szintű politikai döntéshozókat abban, hogy olyan beavatkozásokat dolgozzanak ki és alkalmazzanak célzott módon, amelyekkel leküzdhető a kisebbségek hátrányos megkülönböztetése és áldozattá válása.

Ez a helyzet arra készítette az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét, hogy fő érdeklteinek támogatásával az egész Európai Unióra kiterjedő felmérést indítson mind a 27 tagállamban arról, hogy a kiválasztott bevándorló és etnikai kisebbségi csoportok milyen tapasztalatokkal rendelkeznek a hátrányos megkülönböztetés és a bűncselekmények áldozatává válása terén, figyelembe véve a rasszista indíttatású bűncselekményeket és a hátrányosan megkülönböztető bűnüldözést is.

Melyek voltak a felmérésben feltett kérdések?

Az EU-MIDIS keretében a felmérés kérdéseinek zöme a következő témákra vonatkozott:

- Kérdések a hátrányos megkülönböztetés különböző típusainak érzékeléséről a válaszadók lakóhelye szerinti országban, valamint kérdések a jogaik és a megkülönböztető bánásmód miatti panasztételi lehetőségeik ismeretéről;
- Kérdések a válaszadóknak a kisebbségi származásukon alapuló hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatairól a mindennapi élet kilenc különböző területén, és arról, hogy bejelentették-e a hátrányos megkülönböztetést;

Tagállam	Rövidítés
Belgium	BE
Bulgária	BG
Cseh Köztársaság	CZ
Dánia	DK
Németország	DE
Észtország	EE
Írország	IE
Görögország	EL
Spanyolország	ES
Franciaország	FR
Olaszország	IT
Ciprus	CY
Lettország	LV
Litvánia	LT
Luxemburg	LU
Magyarország	HU
Málta	MT
Hollandia	NL
Ausztria	AT
Lengyelország	PL
Portugália	PT
Románia	RO
Szlovénia	SI
Szlovákia	SK
Finnország	FI
Svédország	SE
Egyesült Királyság	UK

Közép- és Kelet-Európa	Közép- és Kelet-Európa
Volt Jugoszlávia	Volt YU

- Kérdések a válaszadók öt területen bűncselekmények áldozataként szerzett tapasztalatairól, beleértve azt is, hogy az áldozattá válásukat részben vagy teljes egészében kisebbségi háttérüknek tulajdonították-e, és hogy jelentették-e a rendőrségnek az áldozattá válást;
- Kérdések a bűnüldöző, vám- és határőrizeti szervekkel való találkozásokról, valamint arról, hogy a válaszadók saját megítélésük szerint megkülönböztető etnikai profilalkotási gyakorlatnak estek-e áldozatul.

A válaszadókat az utóbbi öt évben, illetve az elmúlt 12 hónapban szerzett, hátrányos megkülönböztetésre és áldozattá válásra vonatkozó tapasztalataikról kérdezték.

Mit mutat meg az EU-MIDIS felmérés? Néhány példa a felmérésből

- A felmérés teljes adatkészlete átfogó és széles körű információforrást nyújt különféle kisebbségi csoportok hátrányos megkülönböztetésre és áldozattá válásra vonatkozó tapasztalatairól az EU 27 tagállamának mindegyikében.
- Az alábbiakban egyszerűen egy „ízelítő” következik arról, hogy mit mutat meg a teljes adatkészlet, és hogy az eredményeket miként lehet számos különböző szempontból értelmezni.

A hátrányos megkülönböztetés érzékelése

A válaszadóktól megkérdezték, hogy véleményük szerint a hátrányos megkülönböztetés nagyon elterjedt, meglehetősen elterjedt, meglehetősen ritka, nagyon ritka vagy nem létező.

A „hátrányos megkülönböztetéssel” kapcsolatos kérdések felolvasása előtt a kérdezőbiztosok ismertették a válaszadókkal a hátrányos megkülönböztetés fogalmának jelentését annak a példának a segítségével, hogy egy adott személy kevésbé előnyös bánásmódban részesül, mint mások egyedi személyes jellemzőiből, például etnikai vagy kisebbségi hovatartozásából kifolyólag.

Az 1. ábra megkérdezett csoportonként azon válaszadók százalékarányát mutatja, akik úgy vélik, hogy az „etnikai vagy bevándorló hovatartozáson” alapuló hátrányos megkülönböztetés nagyon vagy meglehetősen elterjedt az adott országban.

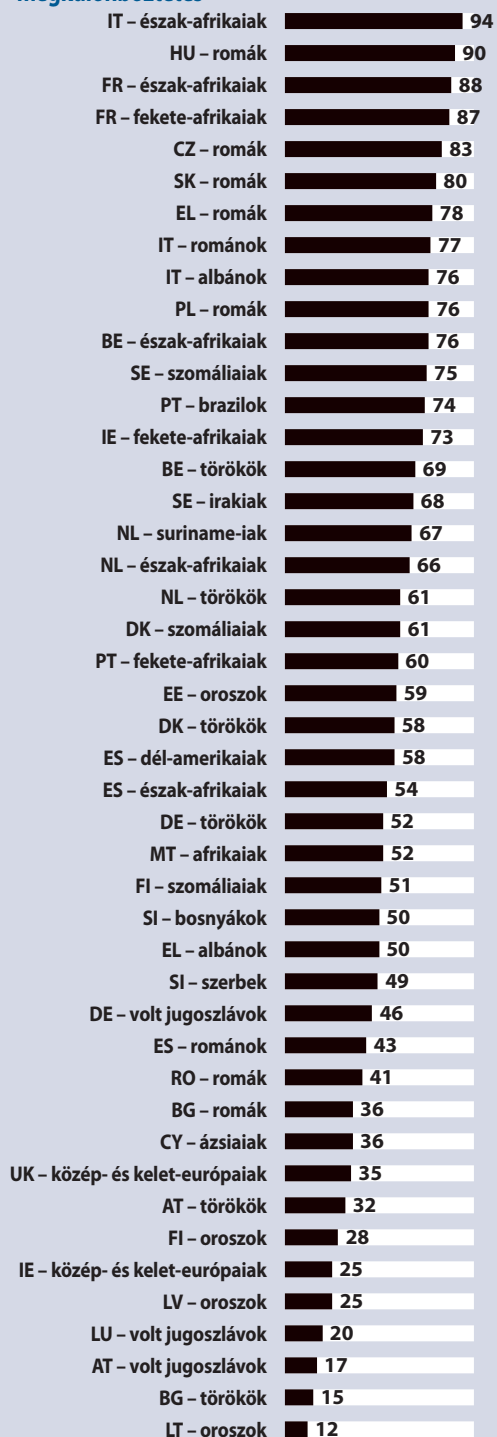
Ezeket az eredményeket körültekintéssel kell értelmezni, mivel nagyon különböző csoportok eredményeit vázolják fel. Ezt szem előtt tartva az eredmények arra mutatnak rá, hogy az EU-MIDIS keretében megkérdezett kisebbségi csoportok többsége úgy véli, hogy az etnikai vagy bevándorló hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés elterjedt abban a tagállamban, ahol az interjú készült.

Ez az eredmény képet ad arról, hogy az uniós kisebbségek milyen mértékben érzik azt, hogy etnikai vagy bevándorló hovatartozásuk alapján hátrányos megkülönböztetés veszélyezteti őket, vagy mennyire érzik elterjedtnek az ilyen fajta hátrányos megkülönböztetést mások vonatkozásában.

Ha megnézzük az eredményeket, láthatjuk, hogy figyelemre méltó eltérések vannak az azonos hovatartozású csoportok válaszai között. A romák esetében például a romániai és

1. ábra

Azon válaszadók százalékaránya, akik úgy gondolják, hogy az országban széles körben elterjedt az etnikai vagy bevándorló hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés



EU-MIDIS, A1A kérdés

bulgáriai válaszadóknak csak kis hányada (41%, illetve 36%) véli úgy, hogy az etnikai vagy bevándorló hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés elterjedt. Ezzel ellentétben viszont azon öt egyéb tagállamban, ahol a romák körében felmérést végeztek, a romák válasza 76%-tól (Lengyelország) 90%-ig (Magyarország) terjedő skálán mozgó eredményt mutatnak.

A felmérés első, 2009 áprilisában közzétett „Középpontban az adatok” jelentése a romákkal kapcsolatos adatokról rámutat, hogy az elmúlt 12 hónapban a különféle területeken elszenvedett hátrányos megkülönböztetés tapasztalata tartósan kisebb arányban fordul elő a bulgáriai és romániai romák körében, mint más tagállamokbeli románoknál. E tekintetben úgy tűnik, hogy az etnikai vagy bevándorló hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés *érzékelését* – amint az itt is szerepel – tükrözik a roma megkérdezettek válaszaiból kitűnő hátrányos megkülönböztetési *tapasztalatok*; az érzékelés és a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó tapasztalatok következetes mintát mutatnak.

Összehasonlításképpen: Észtországban az oroszok 59%-a vélte úgy, hogy az etnikai vagy bevándorló hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés meglehetősen vagy nagyon elterjedt, viszont az elmúlt 12 hónapban történt, hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó saját tapasztalataikra irányuló konkrét kérdések esetében csak 17%-uk tudott ilyen esetet említeni. Ebben az esetben úgy tűnik, hogy a hátrányos megkülönböztetés érzékelése és tapasztalata nem fedi egymást, de a magyarázat e nyilvánvaló eltérésre az észtországi oroszok történelmében és háttérében is kereshető.

Támogatást és tanácsadást nyújtó szervezetek ismerete

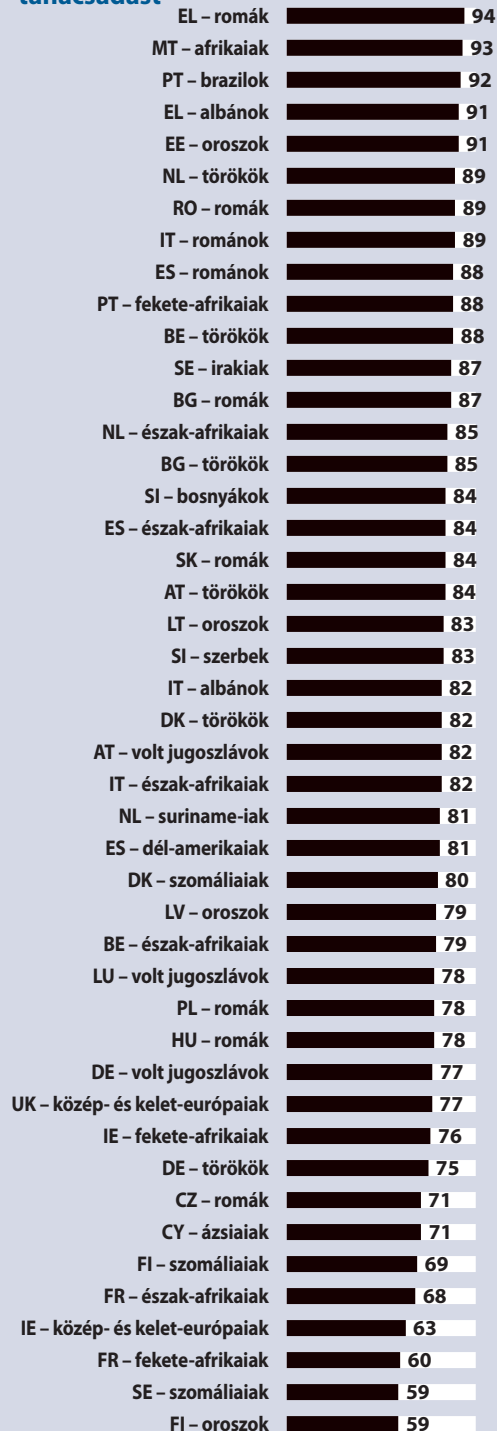
A válaszadókat megkérdezték, hogy ismernek-e tagállamukban bármilyen olyan szervezetet, amely támogatást és tanácsadást tud nyújtani olyan személyeknek, akiket – bármilyen okból – hátrányos megkülönböztetés ért.

A 2. ábrán feltüntetett eredmények arra utalnak, hogy valamennyi csoportban – a görögországi romáktól és a máltai afrikaiaktól kezdve, a svédországi szomáliaiakon keresztül a finnországi oroszokig – a válaszadók többsége nem ismer egy olyan szervezetet sem, amely támogatást és tanácsadást nyújt olyan személyeknek, akiket hátrányos megkülönböztetés ért.

Ez az eredmény nyugtalanító bizonyítéka annak, hogy azok a csoportok, amelyek az Európai Unióban a

2. ábra

Azon válaszadók százalékaránya, akik nem ismernek egy olyan szervezetet sem, amely a hátrányos megkülönböztetés áldozatául esett személyeknek nyújt támogatást és tanácsadást



EU-MIDIS, A3 kérdés

legveszélyeztetettebbek a hátrányos megkülönböztetés tekintetében, milyen mértékben tájékozatlanok arról, hogy kitől kérhetnek segítséget, ha hátrányos megkülönböztetés éri őket. Ezzel egyidejűleg ez az

eredmény tükrözheti a támogató szolgálatok valós hiányát több tagállamban.

Az EU-MIDIS felmérés előzetes eredményei arról, hogy a válaszadók tudnak-e olyan szervezetekről, amelyek támogatást és tanácsadást tudnak nyújtani olyan személyeknek, akiket hátrányos megkülönböztetés ért, a következőkre utalnak:

Az EU-MIDIS felmérés arra utal, hogy nem elegendő mértékű a válaszadók rendelkezésére álló információ az olyan szolgálatokról és a velük való kapcsolatfelvétel, amelyek támogatást és tanácsadást – „igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést” – biztosítanak a hátrányos megkülönböztetés által veszélyeztetett kisebbségek számára.

Először – források beruházására van szükség annak érdekében, hogy a hátrányos megkülönböztetés által veszélyeztetett személyek figyelmét felhívják arra, hogy hová fordulhatnak segítségért és tanácsért.

Másodszor – forrásokat kell elkülöníteni olyan szervezetek létrehozására és/vagy fenntartására, amelyeknek feladata a segítségnyújtás olyan személyek számára, akiket hátrányos megkülönböztetés ért.

Harmadszor – azokat, akiket hátrányos megkülönböztetés ért, ösztönözni kell arra és ezeknek a személyeknek képesnek kell érezniük magukat arra, hogy tapasztalataikat valamely illetékes szervezetnél, vagy azon a helyen, ahol a hátrányos megkülönböztetésre sor került, bejelentsék abban a tudatban, hogy panaszukat komolyan fogják venni.

Hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó tapasztalatok

Az itt bemutatott eredmények az elmúlt 12 hónap tapasztalataira helyezik a hangsúlyt.

A felmérés válaszadóit a bevándorlói vagy etnikai hovatartozásukon alapuló hátrányosan megkülönböztető bánásmóddal kapcsolatos tapasztalataikról kérdezték, a mindennapi élet kilenc területéről (lásd az 1. keretben).

Ha azt választották, hogy az elmúlt 12 hónapban hátrányos megkülönböztetés érte őket, további kérdéseket tettek fel nekik a hátrányos megkülönböztetés minden egyes területére vonatkozóan:

- Hányszor fordultak elő a hátrányos megkülönböztetés egyes típusai az elmúlt 12 hónapban?
- Jelentették-e ők maguk vagy bárki más a legutóbbi esetet – a hátrányos megkülönböztetés minden egyes típusa

esetében – valamilyen panaszokat fogadó hivatalnál vagy szervezetnél, vagy a hátrányos megkülönböztetés helyszínén?

- Ha a hátrányos megkülönböztetést nem jelentették sem valamely szervezetnél, sem azon a helyen, ahol arra sor került, a válaszadókat megkérték, mondják el, miért nem jelentették az esetet, a kérdezőbiztosok pedig a válaszadók által elmondottakat legfeljebb tíz, egy-egy lehetséges okot tartalmazó kategóriába sorolták: ide tartozott a „hátrányos megkülönböztetés jelentése esetén az elkövetők általi megfélemlítéstől való félelemtől” kezdve egészen az a válasz is, hogy „a bejelentéssel semmi sem történne/ változna meg”.

A roma válaszadók adtak számot a legtöbb hátrányos megkülönböztetési esetről – minden második roma azt mondta, hogy az elmúlt 12 hónapban hátrányos megkülönböztetés érte.

A 3. ábra a hátrányos megkülönböztetés középarányát (átlagarányát) mutatja a hét felmért, összesített csoport vonatkozásában – vagyis azon válaszadók vonatkozásában, akik azt választották, hogy az elmúlt 12 hónapban legalább egyszer hátrányos megkülönböztetés érte őket a kérdések tárgyát képező kilenc hátrányos megkülönböztetési terület valamelyikén.

1. KERET

A hátrányos megkülönböztetés területei

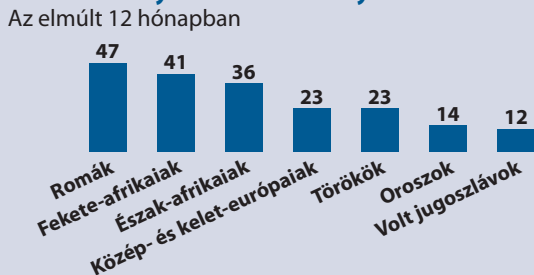
Az EU-MIDIS keretében a válaszadókat az elmúlt 12 hónapban, illetve az elmúlt öt évben bevándorlói vagy etnikai hovatartozásuk alapján tapasztalt hátrányos megkülönböztetésről kérdezték, kilenc területen:

- 1) munkakeresés során
- 2) munkahelyen
- 3) amikor házat vagy lakást akart bérelni vagy venni
- 4) egészségügyi dolgozók részéről
- 5) szociális szolgálatok dolgozói részéről
- 6) iskolai dolgozók részéről
- 7) kávézóban, étteremben vagy kocsmában
- 8) üzletben vagy boltban, vagy amikor megpróbált bemenni oda
- 9) amikor bankszámlát próbált nyitni vagy hitelt felvenni

A hátrányos megkülönböztetés nagymértékű volt a fekete-afrikai (41%) és az észak-afrikai (36%) válaszadók körében is.

Azokra vonatkozóan, akik azt választották, hogy hátrányos megkülönböztetés érte őket, **a felmérés rámutatott, hogy túlnyomó többségük nem jelentette hátrányos megkülönböztetési tapasztalatát sem valamely szervezetnek, sem azon a helyen, ahol arra sor került.** Átlagosan például a fekete-afrikai válaszadóknak csak

3. ábra
A kilenc terület közül legalább egy területen hátrányos megkülönböztetés áldozatául esett személyek százalékaránya
 Az elmúlt 12 hónapban



A kilenc területen legmagasabb hátrányos megkülönböztetési arányt mutató tíz csoport (%)
 Az elmúlt 12 hónapban



EU-MIDIS, CA2 – CI2 kérdés

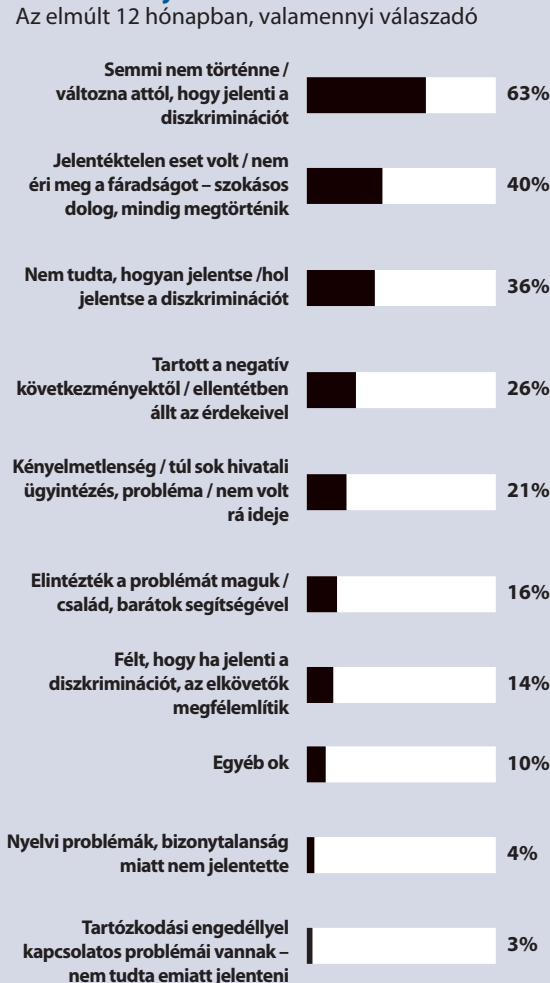
20%-a jelentette legutóbbi hátrányos megkülönböztetési tapasztalatát. Más összesített csoportok esetében a valamely szervezetnél vagy azon a helyen történő bejelentés aránya, ahol a hátrányos megkülönböztetésre sor került, 21%-tól (a romák körében) és 12%-ig (a közép- és kelet-európai válaszadók körében) terjedő skálán mozog.

Amint azt a 4. ábra is mutatja, a válaszadók által adott fő ok arra, hogy a legutóbbi hátrányos megkülönböztetési tapasztalatukat miért nem jelentették, az volt, hogy az eset bejelentésével semmi sem történne vagy változna meg.

Ezzel egyidejűleg 36%-uk nem tudta, hogyan jelentse vagy hol jelentse a hátrányos megkülönböztetést. A hátrányos megkülönböztetés mindennapos jellegét támasztja alá az a tény, hogy a legutóbbi tapasztalatot a válaszadók 40%-a jelentéktelennek tartotta és nem tartotta bejelentésre méltónak azzal a magyarázattal, hogy „szokásos dolog, mindig megtörténik”.

A be nem jelentésre adott, következő két választ együtt – „negatív következmények miatti aggodalom” és „az elkövetők általi megfélemlítéstől való félelem” – a válaszadók 40%-a jelölte meg a bejelentés elmulasztásának okaként, ami arra utal, hogy a hátrányos megkülönböztetést nem lehet jelentéktelen esetnek tekinteni valamennyi válaszadó vonatkozásában.

4. ábra
A legutóbbi hátrányos megkülönböztetési eset be nem jelentésének okai
 Az elmúlt 12 hónapban, valamennyi válaszadó



EU-MIDIS, CA5 – CI5 kérdés

PÉLDA: HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS MAGÁNSZOLGÁLTATÓK ÁLTAL

A magánszolgáltatók általi hátrányos megkülönböztetés mértéke

A hátrányos megkülönböztetés egy területét megfigyelve – magánszolgáltatók (magában foglalja a kávézóban, étteremben vagy kocsmában, üzletben vagy boltban, vagy oda való belépéskor, és bankszámlanyitás vagy hitelfelvétel alkalmával tapasztalt hátrányos megkülönböztetésre vonatkozóan kapott eredményeket) – az 5. ábra arra mutat rá, hogy az összesített csoportok általános hátrányos megkülönböztetésének mintái folyamatosan fennállnak a magánszolgáltatók területén. Itt ismét a romák azok, akiknek a válasza a legnagyobb arányban mutatnak hátrányos megkülönböztetést, őket követik a fekete-afrikaiak és az észak-afrikaiak.

Ha megnézzük azt a tíz egyedi csoportot, amelyek a legnagyobb arányban válaszolták azt, hogy

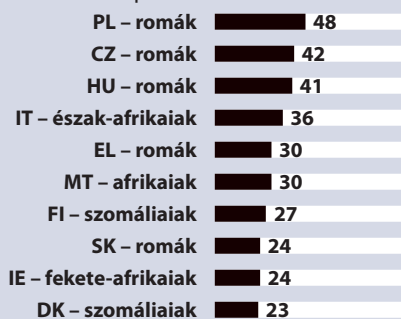
5. ábra
Magánszolgáltatók által elkövetett hátrányos megkülönböztetés áldozataul esett személyek százalékaránya

Az elmúlt 12 hónapban



A magánszolgáltatók által elkövetett hátrányos megkülönböztetés legmagasabb arányát mutató tíz csoport (%)

Az elmúlt 12 hónapban



EU-MIDIS, CG2 – CI2 kérdés

magánszolgáltatások terén hátrányos megkülönböztetés érte őket, az EU-MIDIS felmérés keretében megkérdezett valamennyi csoportból a romák foglalják el az első három helyet. Összességében vagy az afrikai kontinensről származó, vagy a roma válaszadók által emondottakból tűnik ki a legnagyobb fokú hátrányos megkülönböztetés.

Magánszolgáltatások terén bekövetkező hátrányos megkülönböztetés jelentése

Ha megfigyeljük azoknak a számát, akiket magánszolgáltatók általi hátrányos megkülönböztetés ért és akik e hátrányos megkülönböztetést jelentették valamely illetékes szervezetnél vagy azon a helyen, ahol arra sor került, a 6. ábrán látható, hogy valamennyi megkérdezett csoport összes válaszadójának többsége nem jelentette a hátrányos megkülönböztetést.

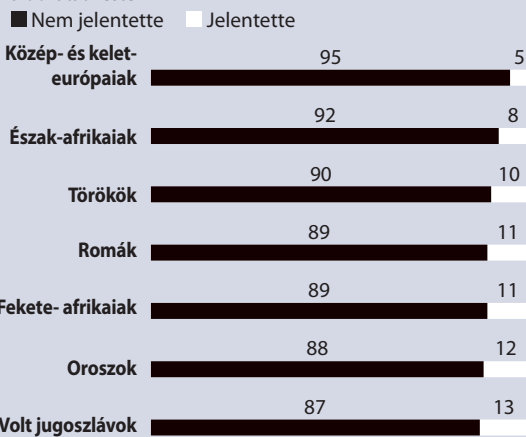
A bejelentés 13%-kal a volt jugoszlávok körében volt a leggyakoribb. A legritkábban, 5%-os arányban, a közép- és kelet-európaiak tették jelentést.

Rasszista indíttatású bűncselekmények

Az EU-MIDIS felmérés keretében a válaszadóknak egy sor kérdést tettek fel öt bűncselekménytípussal kapcsolatos, az elmúlt 12 hónapban szerzett tapasztalataikról (lásd a 2. keretet). Ha a válaszadók azt válaszolták, hogy az elmúlt 12 hónapban valamely bűncselekmény áldozataivá váltak,

6. ábra
Azon válaszadók százalékaránya, akik jelentették a magánszolgáltatók által elkövetett hátrányos megkülönböztetést

Az elmúlt 12 hónapban a legutóbb történt eset – azok közül, akik magánszolgáltatók általi hátrányos megkülönböztetés áldozataul estek



EU-MIDIS, kérdés CG4 – CI4

további kérdéseket tettek fel nekik a bűncselekmény jellegével, és különösen azzal kapcsolatban, hogy szerintük az adott bűncselekményt rasszista indíttatásból követték-e el.

Azoknak a válaszadóknak, akik azt nyilatkozták, hogy az elmúlt 12 hónapban testi sértés és fenyegetés, illetve súlyos zaklatás áldozataivá váltak – ezeket az EU-MIDIS „személyes” bűncselekménynek nevezi –, a kérdezőbiztosok részletes kérdéseket tettek fel a legutóbbi eset jellegéről. Ezek a kérdések többek között a következők voltak:

- Hányszor történt meg az elmúlt 12 hónapban?
- Az áldozat úgy véli-e, hogy az eset rasszista indíttatású volt, és – nők esetében – úgy véli-e, hogy az eset női mivolta miatt történt?

2. KERET

Az áldozattá válás területei

Az EU-MIDIS keretében a válaszadókat az elmúlt 12 hónapban, illetve az elmúlt öt évben átélő áldozattá válásról kérdezték, öt területen:

- 1) gépjárműlopás vagy autófeltörés
- 2) betöréses lopás vagy betörési kísérlet
- 3) személyes tulajdon elleni lopás, erőszak vagy fenyegetés alkalmazása nélkül
- 4) testi sértés és fenyegetés
- 5) súlyos zaklatás

Ha a válaszadók azt válaszolták, hogy bűncselekmény áldozataivá váltak, egy sor részletes kérdést tettek fel nekik, többek között az is, hogy szerintük áldozattá válásuk rasszista indíttatású volt-e.

7. ábra

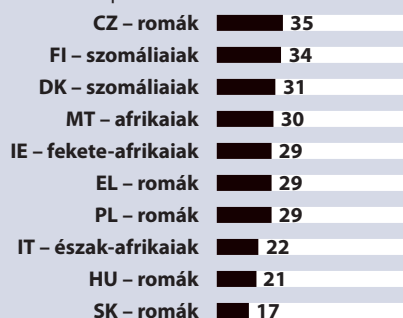
A rasszista bűncselekményeknek áldozatul esett személyek aránya, öt bűncselekmény vonatkozásában (%)

Az elmúlt 12 hónapban



A rasszista bűncselekményeknek áldozatul esett személyek legmagasabb arányát mutató tíz csoport, öt bűncselekmény vonatkozásában (%)

Az elmúlt 12 hónapban



EU-MIDIS, DA3 – DC3, DD4, DE5 kérdések

- Az elkövető egyedül volt vagy többen voltak?
- Kik voltak az elkövetők – például: valaki, akit az áldozat ismer vagy nem ismer, fajgyűlölő banda tagja stb?
- Az elkövetők ugyanolyan kisebbségi hovatartozásúak voltak-e, mint az áldozat, eltérő kisebbségi hovatartozásúak voltak-e, vagy a többségi lakossághoz tartoztak?
- Az elkövető használt-e fajgyűlölő vagy vallásilag sértő szavakat?
- Az esetet jelentették-e a rendőrségen; ha nem, akkor a válaszadókat megkérték, mondják el, miért nem, a kérdezőbiztosok pedig a válaszadók által elmondottak alapján bejelöltek legfeljebb tizenegy lehetséges okot: ide tartozott „az eset jelentése esetén az elkövetők általi megfélemlítéstől való félelemtől” kezdve egészen az a válasz is, hogy „az áldozat nem volt meggyőződve arról, hogy a rendőrség bármit is tudott volna tenni”.
- Mennyire volt súlyos a válaszadóval kapcsolatos eset?

A részletes információk e szintje az EU-MIDIS jövőbeli, bűncselekmények áldozatává válásáról szóló „Középpontban az adatok” jelentésének tárgyát képezi majd. A jelentés információt nyújt majd az esetek és különösen a nem jelentett rasszista indíttatású bűncselekmények jellegéről, ami jelentős mértékben előmozdíthatja azon bűnüldözési és bűnmegelőzési kezdeményezéseket, amelyek többet szeretnének megtudni e bűncselekménytípusról. Az eredmények rendeltetése az is, hogy áldozatokat segítő szervezetek és olyan nem kormányzati szervezetek is használhassák őket, amelyek áldozattá válás által veszélyeztetett kisebbségekkel foglalkoznak.

A 7. ábra a rasszista indíttatású bűncselekményeknek áldozatává válásának arányát mutatja a hét felmért, összesített csoportban – vagyis azon válaszadók arányát, akik azt mondták, hogy az elmúlt 12 hónapban legalább egyszer rasszista indíttatású bűncselekmény áldozatává váltak a kérdések tárgyát képező öt bűncselekmény bármelyikének területén.

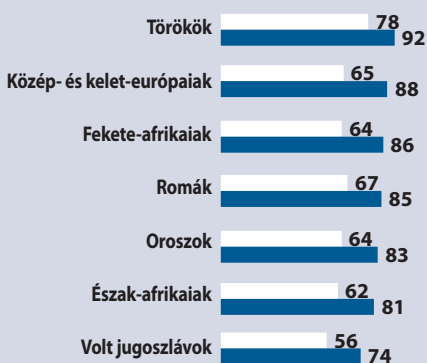
A hátrányos megkülönböztetés tekintetében az EU-MIDIS felmérés azt a képet mutatja a rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válása általi veszélyeztetettség vonatkozásában, hogy a romák és a fekete-afrikaiak több negatív tapasztalatról számolnak be a felmérés során.

8. ábra

A nem jelentett rasszista bűncselekmények százalékaránya típusonként (testi sértés és fenyegetés, illetve súlyos zaklatás)

Az elmúlt 12 hónapban, a rasszista személyes bűncselekmények valamennyi áldozatának viszonylatában

■ Testi sértés és fenyegetés ■ Súlyos zaklatás



EU-MIDIS, DD4 és DD11, valamint DE5 és DE10 kérdések

A rasszista indíttatású testi sértés, fenyegetés, valamint súlyos zaklatás áldozatává vált válaszadók fele azt nyilatkozta, hogy a legutóbbi esetet azért nem jelentette, mert nem volt meggyőződve arról, hogy a rendőrség bármit is tudott volna tenni.

A fekete-afrikai és a roma válaszadók számoltak be áldozattá válásról a legnagyobb arányban – a válaszadók egyötöde mondta azt, hogy „rasszista indíttatású” bűncselekmény áldozatává vált az elmúlt 12 hónapban.

A rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válásának jelentése

A 8. ábra azon válaszadók százalékarányát mutatja, akik arról számoltak be, hogy rasszista indíttatású bűncselekmény áldozatává váltak és áldozattá válásukat nem jelentették a rendőrségen.

Minden egyes megkérdezett, összesített csoport esetében – testi sértés és fenyegetés, valamint súlyos zaklatás vonatkozásában – a válaszadók többsége nem jelentette áldozattá válási tapasztalatát a rendőrségen.

A hátrányos megkülönböztetés tekintetében a felmérés rasszista indíttatású bűncselekményekre vonatkozó eredményei azt mutatják, hogy a hivatalos statisztikák jelentősen alábecsülik a probléma valódi méreteit.

Az Ügynökség éves jelentésében található, a tagállamokban fennálló rasszizmussal és idegengyűlölettel kapcsolatos helyzetre vonatkozó bizonyítékok gyakran azt mutatják, hogy számos tagállamban a hivatalosan feljegyzett, rasszista indíttatású bűncselekmények száma nagyon alacsony vagy nincsenek hivatalosan feljegyzett, rasszista indíttatású bűncselekmények. Ha az EU-MIDIS felmérésben feljegyzett rasszista indíttatású esetek számát kivetítenénk a kisebbségi lakosságra vagy az egyes tagállamokban megkérdezett lakosságra, eredményként azt kapnánk, hogy a rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válás eseteinek ezreit nem jelentik a rendőrségen, és ebből kifolyólag ezeket nem rögzítik a hivatalos bünyügyi igazságszolgáltatási adatgyűjtésre szolgáló mechanizmusok.

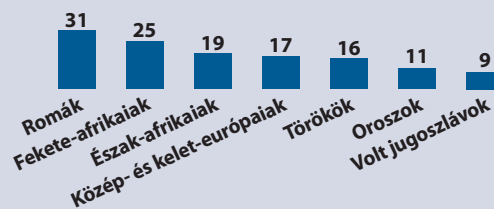
Bizonyos helyek elkerülése gyűlölet-bűncselekmények áldozatává válásától való félelem miatt

A bűncselekmények áldozatává válási tapasztalataikra és az arra vonatkozó kérdések mellett, hogy e bűncselekmények véleményük szerint rasszista indíttatásúak voltak-e, a felmérésben azt is megkérdezték a válaszadóktól, hogy elkerülnek-e bizonyos helyeket azért, mert félnek attól, hogy bevándorló vagy kisebbségi hovatartozásuk miatt testi sértés, fenyegetés vagy zaklatás érheti őket.

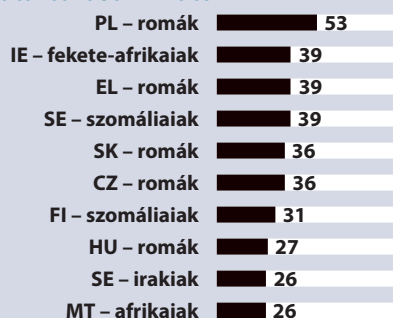
A 9. ábra eredményei rámutatnak, hogy átlagosan a romák 31%-a, a fekete-afrikaiaknak pedig egynegyede

9. ábra

Azon válaszadók százalékaránya, akik elkerülnek bizonyos helyeket, mivel félnek attól, hogy testi sértés, fenyegetés vagy súlyos zaklatás éri őket bevándorló vagy etnikai kisebbségi hovatartozásuk miatt
Az elmúlt 12 hónapban



Tíz csoport, amelyeknek tagjai a legnagyobb százalékarányban kerülnek el bizonyos helyeket, mivel félnek attól, hogy testi sértés, fenyegetés vagy súlyos zaklatás éri őket bevándorló vagy etnikai kisebbségi hovatartozásuk miatt



EU-MIDIS, DF1 kérdés

elkerülő magatartást mutat, mivel fél attól, hogy „rasszista” bűncselekmény áldozatává válik. Másfelől viszont az észak-afrikaiak egyötöde szintén így viselkedik, akárcsak a közép- és kelet-európai országokból származó válaszadók hasonló aránya, ez pedig arra utal, hogy a bevándorló vagy etnikai kisebbségi hovatartozáson alapuló áldozattá válástól való félelem nem korlátozódik a személyek bőrszínére, hanem olyan csoportokat is érinthet, amelyek látszólag „ugyanúgy” néznek ki, mint a többségi lakosság sok uniós tagállamban.

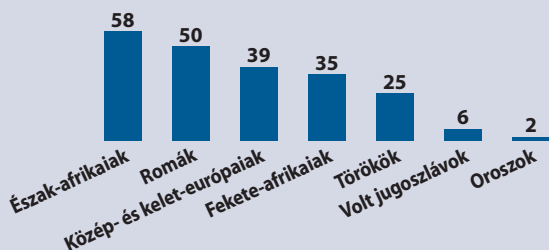
Ha megfigyeljük a tíz, legnagyobb mértékű elkerülő magatartást mutató csoportot, a 9. ábra rámutat, hogy a romák vannak túlsúlyban – Lengyelországban minden második roma válaszadó így viselkedik, hogy elkerülje a gyűlölet-bűncselekmény áldozatává válást. Az afrikai kontinensről származó csoportok és – különösen – a svédországi irakiak szintén arról számolnak be, hogy hasonló elkerülő magatartást alkalmaznak.

Ez az elkerülő magatartás valószínűleg hozzájárul a veszélyeztetett kisebbségek által tapasztalt gyűlölet-bűncselekmények számának csökkenéséhez. Ugyanakkor ezek az eredmények az Európai Unió különböző kisebbségi csoportjai

10. ábra

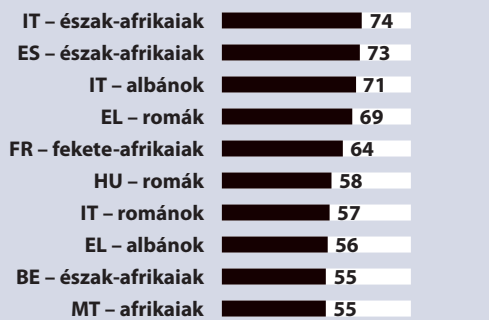
Azon válaszadók aránya, akik úgy vélik, hogy a rendőrök bevándorló vagy etnikai kisebbségi hovatartozásuk miatt állították meg őket

Az elmúlt 12 hónapban megállított összes válaszadó közül



Tíz csoport, amelyek tagjai a legnagyobb százalékarányban vélik úgy, hogy a rendőrök bevándorló vagy etnikai kisebbségi hovatartozásuk miatt állították meg őket

Az elmúlt 12 hónapban megállított összes válaszadó közül



EU-MIDIS, F5 kérdés

által tapasztalt társadalmi marginalizálódás fokára is utalnak, amely még súlyosodik az általuk a gyűlölet-bűncselekmények áldozatává válásának elkerülése érdekében szükségesnek érzett viselkedéssel.

Nem hátrányosan megkülönböztető bűnüldözés és rendőri megállítások

A kisebbségi közösségek ellenőrzésének a közösségi integráció és az egyenlő bánásmód keretében történő vizsgálata céljából az EU-MIDIS keretében a válaszadóknak egy sor kérdést tettek fel a bűnüldöző szervekkel való találkozásokról.

A válaszadóknak az alábbi kérdéseket tették fel:

- Amikor a rendőrségen jelentették az áldozattá válásukat, hogyan bántak velük a rendőrök?
- Mi volt az oka annak, hogy áldozattá válásukat nem jelentették a rendőrségen?
- Az elmúlt 12 hónapban hány alkalommal állították meg őket a rendőrök, és úgy vélték-e, hogy kifejezetten etnikai vagy bevándorló hovatartozásuk miatt állították meg őket?

- A rendőrséggel való más kapcsolatfelvétel során hogyan bántak velük?

Az 10. ábra azokra a válaszadóknak vonatkozó eredményeket mutatja, akiket a rendőrök megállítottak, és akik úgy vélték, hogy kifejezetten etnikai vagy bevándorló hovatartozásuk miatt állították meg őket.

Figyelembe véve az összesített csoportok válaszainak átlagát:

- 10-ből 6 olyan észak-afrikai válaszadó (vagy 58%), akit a rendőrség megállított, úgy véli, hogy etnikai vagy bevándorló hovatartozása miatt állították meg.
- A romák fele, valamint 10 közép- és kelet-európaiból 4 válaszadó véli úgy, hogy a rendőrök etnikai vagy bevándorló hovatartozása miatt állították meg.
- Ha megnézzük az egyes csoportokra vonatkozó számszerű adatokat, egyértelművé válik, hogy a „közép- és kelet-európaiak” összesített csoportját érintő hátrányosan megkülönböztető rendőri megállítások magas száma az albánok olaszországi és görögországi, valamint a románok olaszországi megállításainak magas számából fakad.

Ezek az eredmények azt mutatják, hogy néhány etnikai kisebbségi és bevándorló csoport nagy mértékben tapasztal hátrányos megkülönböztetésként érzelt rendőri bánásmódot, és hogy néhány tagállam rendfenntartó erői jelentős mértékben ellenőrzik a kisebbségi közösségeket. A teljes adatkészlet lehetővé teszi majd a megállítások, és különösen az olyan megállítások számának elemzését, amelyeket a megállítottak hátrányos megkülönböztetésként érzékeltek, valamennyi tagállam összesített és egyedi válaszadói csoportjai szerint az elmúlt 12 hónap vonatkozásában. E tekintetben az eredmények sokat elárulnak majd arról, hogy „kit” ellenőrznek a legtöbbet, és az eredmények tovább elemezhetőek a válaszadók jellemzői, például nemük, életkoruk és vallásuk alapján. Emellett a teljes adatkészlet arról is tud majd információt nyújtani, hogy a válaszadók gyalogosan vagy gépjárművel közlekedtek-e a megállítás idején, és mi történt velük a megállítás során – például elkérték-e személyazonosító irataikat, figyelmeztetést kaptak-e vagy megbírságot, illetve letartóztatták-e őket.

Az EU-MIDIS 10 tagállam esetében gyűjtött adatokat a rendőri megállítások mennyiségéről és gyakoriságáról 500 olyan, véletlen mintavétellel kiválasztott többségi lakossági válaszadótól, akik ugyanazon a területen élnek, mint a kisebbségek. Összesen 5000 többségi lakossági interjú készült. Ezeket az eredményeket az EU-MIDIS jövőbeli „Középpontban az adatok” jelentésében fogják elemezni, amely részletesen feltárja a felmérés eredményeit a bűnüldöző és – emellett – a határellenőrző szervekkel való találkozások tekintetében.

HOGYAN HASZNOSÍTHATJÁK A POLITIKAI DÖNTÉSHOZÓK A FELMÉRÉS EREDMÉNYEIT?

Az eredmények rámutatnak számos olyan kérdésre, amelyekkel a politikai döntéshozóknak és a gyakorlati szakembereknek a különböző kisebbségek helyzetére vonatkozóan nemzeti és közösségi szinten foglalkozniuk kell, és amelyeket az EU-MIDIS következő jelentései majd részletesebben feltárnak az adatkészlet teljes körű elemzését követően.

- Milyen politikák és cselekvési tervek léteznek közösségi és tagállami szinten a veszélyeztetett kisebbségek tudatosságának növelésére azzal kapcsolatban, hogy a közösségi és nemzeti jogszabályok értelmében milyen jogaik vannak? Hogyan lehet ezeket sikeresen megtervezni annak érdekében, hogy a különféle csoportokhoz eljusson az információ?
- Hogyan lehet olyan, jogokon alapuló és szolgáltatásközpontú kultúrát kialakítani, amely támogatná és megkönnyítené azt, hogy a veszélyeztetett kisebbségek bejelentsék hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalataikat?
- Hogy biztosíthatóak a kisebbségek afelől, hogy panaszaikat a felelős szervezetek és állami hatóságok komolyan fogják venni és ki fogják vizsgálni?
- Milyen hatása van a kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés elleni, jelenleg közösségi és tagállami szinten működő politikáknak és cselekvési terveknek? Vannak-e példák olyan, hatályban lévő helyes gyakorlatokra, amelyek bizonyítottan javítják a különféle kisebbségi csoportok helyzetét, rövid és hosszú távon egyaránt?
- A szociálpolitika melyik területe (foglalkoztatás, lakhatás, egészségügyi ellátás, szociális szolgáltatások, oktatás) rendelkezik a legtöbb pénzügyi támogatással a kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés kezeléséhez? A szociálpolitika azon területei kapják-e a támogatást, amelyeknek arra a legnagyobb szükségük van, és a támogatás a megfelelő kisebbségi csoportokra és/vagy a kisebbségi közösségek megfelelő csoportjaira – mint például a nők és az idősek – irányul-e?
- Mit lehet tenni a kisebbségek rasszista indíttatású bűncselekmények áldozataiként szerzett

tapasztalatainak kezelésére? Mit lehet tenni annak biztosítására, hogy a bűnüldöző szervek beavatkozása szempontjából külön prioritási terület legyen a rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válás?

- Konkrétan mit kell tenni az áldozatok arra irányuló ösztönzése érdekében, hogy rasszista indíttatású bűncselekmények áldozatává válásukat jelentsék a rendőrségen? Hogyan ösztönözhetőek a különféle csoportok a bejelentésre?
- Milyen hatással van a bűnüldözés általi etnikai profilalkotás az egyes kisebbségekre és a kisebbségi csoportokon belüli különböző személyekre – például fiatal férfiakra? Milyen hatása lehet az olyan profilalkotási gyakorlatoknak, amelyeket a kisebbségek hátrányosan megkülönböztetőként érzékelnek?

Néhány példa az EU-MIDIS konkrét eredményeiből, amelyek politikai kérdésekhez és konkrét cselekvéshez vezethetnek:

1. példa:

A felmérés során feljegyzett, hátrányos megkülönböztetés és bűncselekmények áldozatává válás eseteinek száma:

- Az EU-MIDIS felfedi, hogy milyen mértékű hátrányos megkülönböztetést vagy rasszizmus áldozatává válást tapasztaltak a válaszadók 12 hónap leforgása alatt.
- Ezeket az eredményeket minden egyes tagállamban össze lehet hasonlítani a kormány hátrányos megkülönböztetésre és áldozattá válásra vonatkozó hivatalos adataival (bejelentett esetek, feljegyzett bűncselekmények és bírósági esetek formájában) és a nem hivatalos forrásokból, mint például nem kormányzati szervezetektől származó számadatokkal.
- Az esetlegesen be nem jelentett hátrányos megkülönböztetés és rasszizmus áldozatává válás mértéke felbecsülhető minden egyes tagállamban a felmérésben részt vevő kisebbségi csoport vagy csoportok szerint, és az eredmények a hatályos politikák, illetve a hátrányos megkülönböztetés és a rasszizmus áldozatává válás felismerésével és kezelésével kapcsolatos politikák hiányának bírálatához vezethetnek.

2. példa:

A hátrányos megkülönböztetés és az áldozattá válás be nem jelentésének okai:

- Megkérdezték az összes olyan válaszadót, akik saját elmondásuk szerint az elmúlt 12 hónapban hátrányos megkülönböztetés vagy bűncselekmény áldozatává váltak, hogy a legutóbbi esetet ők maguk vagy valaki más jelentette-e – hátrányos megkülönböztetés esetén valamely szervezetnél, hivatalnál vagy azon a helyen, ahol arra sor került, vagy bűncselekmény áldozatává válás esetén a rendőrségen –, és ha nem jelentették, akkor „miért nem?”
- A felmérés teljes adatkészlete biztosítani tudja a be nem jelentés okainak a különböző csoportok szerinti részletes lebontását. Ezek az eredmények betekintést engednek a be nem jelentő magatartásba, ami a politikai döntéshozók számára lehetővé teszi a be nem jelentés okainak jobb megértését és – ebből kifolyólag – jobb kezelését a jövőbeli bejelentések ösztönzésének céljával.

3. példa:

A hátrányos megkülönböztetés és rasszizmus áldozatává válás eseteinek gyakorisága 12 hónap leforgása alatt:

- A felmérés teljes adatkészlete megmutatja, hogy az elmúlt 12 hónapban a válaszadók milyen gyakran tapasztalták a hátrányos megkülönböztetés és a bűncselekmények egyes típusait.

- Ezek az adatok gazdag információforrást jelentenek majd azok számára, akik arra töreksenek, hogy megértsék és leküzdjék a hátrányos megkülönböztetést és a rasszista indíttatású bűncselekményeket, mivel az adatok megmutatják, hogy mely csoportok és a csoportokon belül mely egyének (például nem és életkor szerint) válnak ismételt hátrányos megkülönböztetés vagy egyéb cselekmények áldozatává 12 hónap leforgása alatt.
- Ilyen jellegű adatokkal felvértezve a politikai döntéshozók és a bűnüldöző szervek több dolgot is tehetnek, például forrásokkal célzottan támogathatják azokat, akiket valamely csoporton belül a leggyakrabban ér hátrányos megkülönböztetés és áldozattá válás, és felléphetnek azokkal az állami és magánszolgáltatókkal szemben, amelyek részéről, úgy tűnik, bizonyos csoportokat rendkívül gyakran ér hátrányos megkülönböztetés.

További információk és az EU-MIDIS jövőbeli jelentései a következő oldalon találhatóak:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Az EU-MIDIS-hez szükséges terepmunkát a Gallup Europe végezte az FRA munkatársainak felügyelete mellett, akik részt vettek a kérdezőbiztosok képzésében, és figyelemmel kísérték a kiválasztott tagállamokban zajló terepmunkát.

A felmérésben részt vevő csoportok

Az egyes tagállamokban a csoportokat a felmérésben való részvételre az alábbiak alapján választották ki:

- Figyelembe véve azt az információt, amelyet az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége számára a Rasszizmus és Idegengyűlölet Európai Információs Hálózata (RAXEN) biztosított; e hálózat 27 nemzeti fókuszpontja részletes éves nemzeti jelentésekkel látja el az Ügynökséget a különböző kisebbségek hátrányos megkülönböztetéssel és áldozattá válással kapcsolatos veszélyeztetettségéről az egyes tagállamokban.
- A legnagyobb kisebbségi csoport vagy csoportok figyelembevételével valamennyi országban, amelyeknek összességében el kellett érniük legalább az 5%-ot ahhoz, hogy az egyes területeken történő véletlen mintavételre figyelembe lehessen őket venni.
- Olyan csoportok előnyben részesítésével, amelyekkel kapcsolatban több mint egy tagállamban lehetett felmérést készíteni, ami lehetővé tette „összesített” csoportok létrehozását – például az „észak-afrikaiak” csoportja – az eredmények összehasonlítása érdekében.

Az EU-MIDIS felmérés egy-három bevándorló, etnikai kisebbségi vagy nemzeti kisebbségi csoportra terjedt ki az EU minden egyes tagállamában úgy, hogy minden egyes országban csoportonként legalább 500 személyt kérdeztek meg.

E vegyes céllakosságot a felmérés több „összesített csoportba” sorolta olyan lakossági csoportok szerint, amelyek ugyanahhoz az adott nemzetiséghez vagy nemzetiségekhez, illetve nemzeti kisebbségekhez tartoznak, mint például a romák.

EU-MIDIS – A felmérésben részt vevő csoportok

Ausztria	Törökök Volt jugoszlávok ¹
Belgium	Észak-afrikaiak ² Törökök
Bulgária	Romák Törökök
Cseh Köztársaság	Romák
Ciprus	Ázsiaiak ³
Dánia	Törökök Szomáliaiak
Németország	Törökök Volt jugoszlávok
Görögország	Albánok Romák
Észtország	Oroszok
Finnország	Oroszok Szomáliaiak
Franciaország	Észak-afrikaiak Fekete-afrikaiak ⁴
Magyarország	Romák
Írország	Közép- és kelet-európaiak ⁵ Fekete-afrikaiak
Olaszország	Albánok Észak-afrikaiak Románok
Lettország	Oroszok
Litvánia	Oroszok
Luxemburg	Volt jugoszlávok
Málta	Afrikai bevándorlók (Észak- és Fekete-Afrikából)
Hollandia	Észak-afrikaiak Törökök Suriname-iek
Lengyelország	Romák
Portugália	Brazilok Fekete-afrikaiak
Románia	Romák
Szlovákia	Romák
Szlovénia	Szerbek Bosnyákok
Spanyolország	Észak-afrikaiak Dél-amerikaiak Románok
Svédország	Irakiak Szomáliaiak
Egyesült Királyság	Közép- és kelet-európaiak

1 A volt Jugoszlávia utódállamainak bármelyikéből származó személyek

2 Algéria, Egyiptom, Líbia, Marokkó, Szudán, Tunézia, Nyugat-Szahara

3 Indiai szubkontinens és Délkelet-Ázsia

4 Minden egyéb, nem észak-afrikaiaként felsorolt afrikai ország – beleértve a fekete-afrikai származású suriname-i válaszadókat is.

5 Az EU 12 új tagállamának bármelyike, Ciprus és Málta kivételével (rövidítve: Közép- és Kelet-Európa)

A felmérés helyszínei

Mivel a bevándorlás elsősorban városokban összpontosul, az EU-MIDIS felmérés keretében városi és félig városi helységeken élő csoportokat kérdeztek meg, minden egyes tagállamban a fővárosokra és egy vagy két, más olyan városra összpontosítva, ahol az interjúra kiválasztott kisebbség vagy kisebbségek tagjai nagy számban élnek.

Mindazonáltal a túlnyomórészt vidéken élő nemzeti kisebbségek megfelelő lefedésének érdekében, illetve ott, ahol nem voltak ténylegesen elkülönült, különálló városi területek (például Ciprus és Málta esetében), a felmérést „helyszíni” mintavételi megközelítéssel valósították meg, ami azt jelenti, hogy a kisebbségeket ott kérdezték meg, ahol éltek – ez „országszerte” kivitelezett felmérésként is jellemezhető.

Az összesített csoportok létrehozása lehetővé teszi a tagállamok eredményeinek összehasonlítását abban az esetben, ha hasonló csoportokat kérdeztek meg; például:

- **Roma származású válaszadók** hét tagállamban kérdeztek meg: Bulgária, Cseh Köztársaság, Görögország, Lengyelország, Magyarország, Románia és Szlovákia.
- **Török származású válaszadók** hat tagállamban kérdeztek meg: Ausztria, Belgium, Bulgária, Dánia, Hollandia és Németország.
- A teljes adatkészlet lehetővé teszi a válaszadók származási ország szerinti részletes lebontását és az eredmények célirányosabb elemzését.

A megkérdezett személyek

A felmérés olyan 16 éves és annál idősebb férfiak és nők mintáján készült, akik:

- önmagukat azon bevándorló, nemzeti kisebbségi vagy etnikai kisebbségi csoportok valamelyikének tagjaiként azonosították, amelyeket az egyes tagállamokban a mintavételre kiválasztottak.
- legalább 12 hónapja az adott tagállamban éltek.
- megfelelően beszélték a felmérés tárgyát képező tagállam (egyik) nemzeti nyelvét/nyelveit ahhoz, hogy a kérdezőbiztosokkal egyszerű beszélgetést tudjanak folytatni (rendelkezésre álltak a kérdőívek más nyelvű fordításai, és néhány országban olyan kérdezőbiztosokat választottak ki a beszélgetés lebonyolítására, akik ugyanolyan kisebbségi háttérrel rendelkeztek, mint a válaszadók).

Az EU-MIDIS által lefedett terület

Ausztria	Bécs
Belgium	Brüsszel Antwerpen
Bulgária	országszerte ⁶
Cseh Köztársaság	országszerte
Ciprus	országszerte
Dánia	Koppenhága Odense
Németország	Berlin Frankfurt München
Görögország	Athén Thessaloníki
Észtország	Tallinn
Finnország	Helsinki nagyvárosi területe
Franciaország	Párizs nagyvárosi területe Marseille Lyon
Magyarország	Budapest Miskolc
Írország	Dublin nagyvárosi területe
Olaszország	Róma Milánó Bari
Lettország	Riga Daugavpils
Litvánia	Vilnius Visaginas
Luxemburg	országszerte
Málta	országszerte
Hollandia	Amszterdam Rotterdam Hága Utrecht
Lengyelország	országszerte
Portugália	Lisszabon nagyvárosi területe Setubal
Románia	országszerte
Szlovákia	országszerte
Szlovénia	Ljubljana Jesenice
Spanyolország	Madrid Barcelona
Svédország	Stockholm Malmö
Egyesült Királyság	London n

6 Az adott célcsoportok lakhelyének megfelelően

Az EU-MIDIS keretében összességében két eltérő felmérési helyszínen került sor terepmunkára:

- fővárosokban és más városokban – 19 tagállamban
- országszerte „az adott helyszínen” – 8 tagállamban

A felmérés eredményei az egyes tagállamokban a felmérés tárgyát képező helyszíneken élő személyek véleményét és tapasztalatait mutatják.

Hogy zajlott a megkérdezettek felmérése?

A felmérés során a véletlen mintavétel alapelveit alkalmazták annak biztosítása érdekében, hogy az eredmények a lehető legreprezentatívabbak legyenek a felmérés tárgyát képező csoportokra nézve azokon a helyszíneken, ahol az interjú folyt.

A felmérés tárgyát képező lakosság komplex jellegét – különféle „mintavétel szempontjából bonyolult” csoportok az EU 27 tagállamból – hasonlóan komplex mintavételi tervvel tükrözték, amely számos megközelítést alkalmazott; mindegyik megközelítés – egy kivételével (hálózati mintavétel) – valószínűségi véletlen mintavételen alapult.

A 27 tagállamból 6 tagállamban hálózati mintavétellel határozták meg a kisebbségeket – amit néha „kényelmes” mintavételnek is neveznek. Ez a megközelítés olyan interjúkat eredményez, amelyek szervezetek – mint például kisebbségekkel foglalkozó nem kormányzati szervezetek – révén, illetve kisebbségek által nagy számban látogatott helyeken – mint például istentiszteleti helyeken vagy bizonyos kisebbségek ételleit árusító üzletekben – a célcsoportból kiválasztott személyek mintájával valósulnak meg.

Az EU-MIDIS felmérés során a hálózati mintavételhez csak utolsó eszközként folyamodtak a tagállamokban, ha a véletlen mintagyűjtéssel több hétből álló időtartam során nem lehetett elég interjút elvégezni. Ezt a „kényelmes” mintavételi típust mint a felmérés fő mintavételi megközelítését elutasították, mivel általában olyan eredményekhez vezet, amelyek nem reprezentatívak az általánosságban vett kisebbségi lakosság tekintetében, hanem csak a kisebbségi csoportok azon tagjai esetében, akik valamely társulás révén vannak egymással kapcsolatban (rendszerint barátság vagy munka alapján). Ezzel szemben a véletlen mintavétel olyan eredményekhez vezet, amelyek reprezentatívabbak a felmérés tárgyát képező lakosság körében, és ezért jobb alapot képez a széles értelemben vett

Az EU-MIDIS felmérés mintavételi megközelítése

A felmérésben a következő véletlen mintavételi megközelítéseket alkalmazták:

- Nyilvántartáson alapuló mintavétel azokban a tagállamokban, ahol véletlen minta létrehozása céljából hozzá lehetett férni a személyeket nemzetiségük/állampolgárságuk szerint azonosító jegyzékekhez.
- Szabványos mintavétel véletlen sétával – elsődleges mintavételi egységek alkalmazásával az interjúk számának elosztására a különféle helyszínek között (lehető legjobb lakossági adatok alapján).
- Koncentrált számbavétel és belső Kish-kulcs alkalmazásával történő mintavétel a „legutóbbi születésnap” elvét alapul véve.

Részletes információt a mintavétellel kapcsolatban az online EU-MIDIS Technikai jelentés tartalmaz:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

közösségre (és nem kiválasztott tagokra) irányuló politikai kezdeményezések kidolgozásához.

Jelentéskészítés az eredményekről

Az EU-MIDIS felmérés több különböző módon is lehetővé teszi az eredmények összehasonlítását:

- Olyan tagállamok között, amelyek hasonló kisebbségi lakossággal rendelkeznek; például olyan országok között, ahol törik válaszadókat kérdeztek meg, vagy olyan országok között, ahol észak-afrikaiakat kérdeztek meg;
- Eltérő kisebbségi csoportok között az egyes tagállamokban (ahol egynél több csoport képezte a felmérés tárgyát az adott tagállamban).
- A válaszadók különféle jellemzői alapján, például nemre, életkorra, végzettségi szintre, munkahelyi beosztásra, vallásra és anyanyelv(ek)re vonatkozó adatoktól kezdve egészen a háztartásban élő gyermekek számára és az arra vonatkozó adatokig, hogy az interjúra nagyrészt kisebbség által lakott környéken került-e sor.
- A felmérés tárgyát képező kisebbségi és többségi csoportok között ugyanazon kérdések felhasználásával a következők vonatkozásában: (1) az EU-MIDIS felmérés keretében tíz tagállamban ugyanazon a területen élő

kisebbségi és többségi lakosságnak feltett kérdések a bűnüldözéssel kapcsolatos tapasztalatokról; (2) a jelen felmérés eredményei és a tagállamok többségi lakosságának körében végzett más felmérések során feltett ugyanazon kérdések eredményei – többek között az Eurobarométerből származó kérdések.

- És mivel az eredmények – nagyrészt – az EU azon legnagyobb kisebbségi csoportjainak tapasztalataira vonatkoznak, amelyek a hátrányos megkülönböztetés és az áldozattá válás szempontjából veszélyeztetettek, a felmérésből általános összehasonlító következtetéseket lehet levonni a felmérés tárgyát képező különféle csoportok vonatkozásában. Mindazonáltal ilyen következtetések levonásakor alapos figyelmet kell szentelni az egyes tagállamokban élő csoportok eltérő háttérének és környezetének.

A felmérés alapján a következő publikációk jelennek meg és elemzik a kutatási eredményeket több különböző módon:

- **Átfogó technikai jelentés** (2009. április)
- **Átfogó eredményjelentés** (2009 vége)
- **Legfeljebb 9 részből álló „Középpontban az adatok” jelentéssorozat** (2009 és 2010 folyamán), amely a felmérés kulcsfontosságú eredményeit mutatja majd be. **Az első Középpontban az adatok jelentés a romákkal kapcsolatos eredményeket tárja fel** (2009. április).

Miután a felmérésre vonatkozó valamennyi „Középpontban az adatok” jelentés megjelent, az Ügynökség azt tervezi, hogy a felmérés adatkészletét nyilvánosan közlése érdekében, hogy bármely érdekelt fél – többek között kormányzatok, nem kormányzati szervezetek és kutatók – elvégezhesse az eredmények további elemzését.

A MEGKÉRDEZETT CSOPORTOK RÖVID BEMUTATÁSA

Az EU-MIDIS keretében információt gyűjtöttek a válaszadók személyes jellemzőiről, beleértve a következőket: nem, életkor, anyanyelv, állampolgárság, születési ország, az országban való tartózkodás hossza, foglalkoztatási helyzet, a háztartás jövedelme, oktatásban töltött évek, valamint vallás vagy hit. A felmérésből származó eredmények a statisztikai összesítés céljából névtelenek, hogy megakadályozzák az egyének azonosítását. Minden információközlés önkéntes volt.

Emellett a kérdezőbiztosok maguk tüntették fel az egyes interjúk helyszínéül szolgáló környékre, illetve az interjú körülményeire vonatkozó háttérinformációkat, például hogy a válaszadó egyedül volt-e az interjú ideje alatt.

A válaszadók jellemzőire és a kérdezőbiztosok által generált információkra vonatkozó megállapítások az Ügynökség honlapján lesznek elérhetőek a jövőben, így bármely érdekelt fél további elemzéseket készíthet ezek alapján.

Származás

Csaknem valamennyi roma válaszadó abban az országban született, ahol velük az interjú készült. Ez volt az általános jelenség az orosz és a török válaszadók körében is, akiknek csak 10%-a töltött tíz évnél rövidebb időt az országban. Mindazonáltal az orosz válaszadók 41%-a és a török válaszadók 35%-a nem állampolgára annak az országnak, ahol él.

A honos csoportokkal ellentétben a közép- és kelet-európaiak többsége az elmúlt öt évben érkezett abba a tagállamba, ahol él (és ezért nem szerezte meg az állampolgárságot a lakhelyéül szolgáló új országban; csak 7% tett így). Az észak-afrikai és a fekete-afrikai csoportok a legvegyesebbek a lakhely szerinti országban töltött idő tekintetében, és ezek a csoportok új bevándorlókat és olyanokat is egyaránt magukban foglalnak, akik 20 vagy több éve élnek az országban.

Társadalmi-demográfiai és gazdasági adatok

A nők és férfiak a legtöbb csoportban egyenlő mértékben reprezentáltak a válaszadók között, az észak-afrikai

válaszadók körében azonban valamelyest több a férfi, az orosz válaszadók körében pedig több a nő. További említésre méltó kivétel, hogy csaknem az összes máltai afrikai bevándorló férfi, ami tükrözi a Máltát érintő egyedi migrációs típust. A nők a ciprusi ázsiai válaszadók között voltak a legnagyobb arányban reprezentálva.

A romák csoportja kitűnt a többi megkérdezett csoport közül, abban az értelemben, hogy a mintában a megkérdezett roma válaszadók 30%-a öt vagy annál kevesebb évet járt iskolába. Ugyanakkor viszont az orosz válaszadók 50%-a, valamint a közép- és kelet-európaiak és az észak-afrikaiak 40-45%-a több mint 14 évet járt iskolába.

A munkanélküliség nagy a romák (átlagosan 23%), de a fekete-afrikaiak körében is (18%). A foglalkoztatási arány a legmagasabb a közép- és kelet-európaiak körében (a válaszadók 80%-a), mivel a munka a legfőbb oka annak, hogy a kivándorlás mellett döntenek. Az észak-afrikaiak, a romák és a törökök körében a munkanélküliségi számok magasabbak lennének azon nők magas arányával, akik azt választották, hogy otthon maradnak és a háztartást vezetik (a női válaszadók 30-40%-a).

Vallási és kulturális háttér

Az észak-afrikai és a török válaszadók több mint 95%-a muzulmán volt, a roma és az orosz válaszadók pedig csaknem ugyanekkora százalékaránya vallotta magát kereszténynek. Csaknem minden megkérdezett csoportban ritka volt más vallás előfordulása, illetve a vallásnélküliség. A fekete-afrikaiak és az észak-afrikaiak több mint 90%-a azt vallotta, hogy a vallás nagyon vagy meglehetősen fontos az életében. Azon válaszadók aránya, akik azt mondták, hogy a vallás nem nagyon fontos a számukra, a legmagasabb az oroszok (48%) és a volt jugoszlávok (40%) körében volt.

A fekete-afrikai, észak-afrikai és a török válaszadók 20-30%-a mondta azt, hogy a nyilvános helyeken valamilyen hagyományos vagy vallási öltözetet visel. E csoportok mindegyikében az ilyen ruházat viselete sokkal gyakoribb a nők, mint a férfiak körében.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége

**Az EU-MIDIS áttekintése
Bevezető az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) az egész Európai Unióra
kiterjedő felméréséhez a hátrányos megkülönböztetésről**

Design: red hot 'n' cool, Bécs

2010 – 20 pp. – 21 x 29,7 cm

doi:10.2811/1892

ISBN 978-92-9192-415-8

TK-30-09-186-HU-N

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségéről még rengeteg információ olvasható az interneten.

Az FRA weboldaláról érhető el (<http://fra.europa.eu>).

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2009

A sokszorosítás kereskedelmi célok kivételével engedélyezett, amennyiben a forrást feltüntetik.

Jogi nyilatkozat:

Amennyiben a fordítással kapcsolatban kérdése merül fel, kérjük, tekintse meg az angol nyelvű verziót, amely a dokumentum eredeti és hivatalos verziója.

ISBN 978-92-9192-415-8



9 789291 924158

TK-30-09-186-HU-N



■ Kiadóhivatal